

Raport nt. nowych zagrożeń fitosanitarnych dla Polski z dnia 11.04.2018

1. Wykrycie *Phytophthora foliorum* Donahoo et al. w Hiszpanii i Szkocji.

Phytophthora foliorum jest organizmem grzybopodobnym, który **nie podlega obowiązkowi zwalczania w krajach Unii Europejskiej**. Jedyne znane jego żywicieli są różaneczniki (*Rhododendron* spp.). Gatunek ten został opisany w 2006 r. w USA po wyizolowaniu z liści różaneczników uprawianych w szkółkach w stanach Kalifornia i Tennessee. W Europie, wg. Jung i in. (2016), został on po raz pierwszy stwierdzony w Hiszpanii na różanecznikach uprawianych w pojemnikach w szkółce roślin ozdobnych.

W styczniu 2016 r. *P. foliorum* stwierdzono na dwóch roślinach różanecznika pontyjskiego (*Rhododendron ponticum*) rosnących w stanie naturalnym na poboczu drogi w Szkocji. Jedną z tych roślin była porażona także przez *Phytophthora ramorum* (gatunek notowany także w Polsce). Rośliny porażone oraz rośliny żywicielskie patogena w promieniu 2 m od nich zostały zniszczone. Przeprowadzono poszukiwania roślin z objawami porażenia w promieniu 1,5 km od miejsca wystąpienia roślin porażonych przez *P. foliorum* i nie stwierdzono obecności innych porażonych roślin. W konsekwencji w marcu 2018 r. Wielka Brytania uznała pojedyncze ognisko *P. foliorum* za wyniszczone.

Badania przeprowadzone w Wielkiej Brytanii wykazały, że gatunek *P. foliorum* jest mniej agresywny od gatunków *P. ramorum* i *P. kernoviae*, których występowanie stwierdza się w Europie.

Gatunek *P. foliorum* mógłby przeniknąć do Polski wraz z porażonymi roślinami różanecznika. Skrócona Ocena Zagrożenia przez Agrofaga (tzw. Quick Scan) przeprowadzona przez Holenderską Służbę Ochrony Roślin (National Plant Protection Organization, the Netherlands, 2016) wskazała, że zadomowienie się *P. foliorum* na różanecznikach możliwe jest na terenie całej Unii Europejskiej, chociaż możliwości wywoływania przez tego patogena szkód gospodarczych uważane są za ograniczone.

Literatura

Jung T i in., 2016. Widespread *Phytophthora infestations* in European nurseries put forests, semi-natural and horticultural ecosystems at high risk of Phytophthora diseases. *Forest Pathology*. 46, 134-163.

National Plant Protection Organization, the Netherlands, 2016, Quick Scan number QS.Myc.2016.03, 3 pp.

Objawy spowodowane przez *P. foliorum*: objawy na liściach różanecznika (A); roślina różanecznika porażona przez patogena (B) (fot. A i B, dzięki życzliwości Cheryl Blomquist, CDFFA, Plant Pest Diagnostics Center, Sacramento, Kalifornia, USA).

2. *Corythucha arcuata* (Say) – zagrożenie dla dębów w Europie

Corythucha arcuata jest pluskwiakiem różnoskrzydłym z rodziny przeświłtkowatych (*Tingidae*). **Nie podlega on obowiązkowi zwalczania w krajach Unii Europejskiej.** Gatunek ten pochodzi z Ameryki Północnej, gdzie jest notowany w Kanadzie (południowa część kraju) oraz USA (większość stanów). W Europie jest on notowany od 2000 r., kiedy został on stwierdzony we Włoszech. Ponadto obecność tego gatunku stwierdzono w Turcji (2003), Szwajcarii (2004), Bułgarii (2012), Chorwacji (2013), Serbii (2013), Słowenii (2016), na Węgrzech (2013), w Rumunii (2016), Rosji (2016) i Francji (2017). **W Polsce jak dotąd nie był on notowany.**

Głównymi żywicielami szkodnika są dęby (*Quercus* spp.), przede wszystkim gatunki pochodzenia północnoamerykańskiego: *Q. alba*, (dąb biały), *Q. muehlenbergii* (dąb Muehlenberga), *Q. macrocarpa* (dąb wielkoowocowy), *Q. prinoides*, *Q. prinus* i *Q. rubra* (dąb czerwony). W Europie stwierdzono występowanie *C. arcuata* na wymienionym już dębie czerwonym, a ponadto także na innych gatunkach dębu, do których zalicza się *Q. petraea* (dąb bezszypułkowy), *Q. robur* (dąb szypułkowy), *Q. pubescens* (dąb omszony) i *Q. cerris* (dąb burgundzki). Ponadto stwierdzono występowanie na *Acer* spp. (klonach), *Castanea* spp (kasztanach), *Malus* spp. (jabłoniach), *Pyrus* spp. (gruszach), *Rosa* spp. (różach), *Rubus* spp.

(malinach, jeżynie) i *Ulmus minor* (wiązie pospolitym). Szkodnik żeruje na liściach żywicieli odżywiają się sokami roślin.

Rozprzestrzenianie się *C. arcuata* w sposób naturalny (przeloty owadów) ma miejsce tylko w niewielkim stopniu, gdyż ich zdolności do lotu są ograniczone. Dlatego głównym sposobem jego przenoszenia na większe odległości jest transport materiału roślinnego, takiego jak rośliny z gatunków żywicielskich oraz nieokorowane drewno, gdzie pod odstającą korą mogą znajdować się zimujące owady. Ponadto szkodniki mogą być przenoszone na pojazdach, a ten sposób rozprzestrzeniania się tego gatunku uważany jest za główną przyczynę stosunkowo szybkiego zwiększenia zasięgu jego występowania w Chorwacji.

W Europie *C. arcuata* notowana jest jak dotąd na południu i w środkowej części kontynentu (stanowiska najbliższe Polsce znajdują się na Węgrzech), gdzie występuje na dębach i innych żywicielach zarówno w parkach jak i w lasach. Szkody wywoływane przez ten gatunek w krajach europejskich zazwyczaj są niewielkie, chociaż ostatnio zaobserwowano dość znaczną jego szkodliwość na dębach w Chorwacji, gdzie współdziała on z innymi gatunkami szkodników. Z uwagi na ograniczone dane nt. biologii *C. arcuata*, a zwłaszcza odnoszące się do możliwości przetrwania w temperaturach ujemnych, trudno przewidzieć, czy gatunek ten byłby w stanie przetrwać zimę w warunkach klimatycznych Polski.

Corythucha arcuata: osobnik dorosły (A) i uszkodzenia na liściu dębu (B) (fot. Iris Bernardelli, Włochy; <https://gd.eppo.int>)

3. *Agrilus fleischeri* Obenberger – zagrożenie dla topól w Europie

Agrilus fleischeri jest owadem, chrząszczem z rodziny bogatkowatych (*Buprestidae*). **Nie podlega on obowiązkowi zwalczania w krajach Unii Europejskiej.** Niedawno (marzec 2018) został on umieszczony na Liście Alertowej EPPO. Gatunek ten jak dotąd występuje tylko w Azji (Chiny, Japonia, Kazachstan, Korea Północna i Południowa, Mongolia, Rosja (część azjatycka – Syberia Wschodnia oraz Daleki Wschód)). Żywicielami są przede wszystkim topole (*Populus* spp.) wliczając w to *P. davidiana*, *P. laurifolia*, *P. nigra* var. *italica* (topola włoska) i *P. sieboldi*. Ponadto, był on stwierdzony na wierzbach (*Salix* spp.). Na obszarze swojego występowania gatunek ten charakteryzuje się znaczną szkodliwością na topolach (np. w Chinach jest poważnym problemem w nasadzeniach topoli włoskiej), brak natomiast danych nt. jego szkodliwości na wierzbach.

Niewiele wiadomo na temat możliwości rozprzestrzeniania się *A. fleischeri* w sposób naturalny, chociaż osobniki dorosłe mają zdolność do lotu. Dlatego głównym sposobem jego rozprzestrzeniania się jest przenoszenie wraz z materiałem roślinnym (rośliny z gatunków żywicielskich oraz drewno, wliczając w to drewniane materiały opakowaniowe). Znane są przypadki przechwycenia szkodnika w drewnianych materiałach opakowaniowych (np. paletach), wliczając w to drewno sztawerskie (mocujące ładunek), pochodzących z Chin.

Zważywszy, że *A. fleischeri* występuje na obszarach o klimacie podobnym, a nawet chłodniejszym niż w Polsce (np. Syberia Wschodnia), w przypadku przeniknięcia do naszego kraju prawdopodobnie byłby on w stanie przezimować. Wywoływanie przez tego szkodnika w Chinach znacznych szkód na topoli włoskiej, która jest w tym kraju gatunkiem pochodzenia obcego, wskazuje na możliwość rozwoju szkodnika i wywoływania przez niego szkód także na gatunkach topól występujących w Polsce.

Chrząszcz *Agrilus fleischeri*, dzięki życzliwości M.E.Smirnov, Rosja,
www.zin.ru/Animalia/Coleoptera